

การพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้
สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษา
โครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม*

THE DEVELOPMENT OF A TRAINING PROGRAM MODEL BASED
ON TRANSFORMATIVE LEARNING THEORY TO ENHANCE MORAL
PROJECT ADVISORY COMPETENCY OF MORAL TEACHING MONKS

พระมหานพดล สีทอง

Phramaha Noppadol Seethong

สมบัติ คชสิทธิ์

Sombat Kotchasit

กันต์ฤทัย คลังพหล

Kanreutai Klangphahol

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand

E-mail: mahanop28@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม และ 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง คือ พระสอนศีลธรรมที่ปฏิบัติการสอนในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 10 รูป ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม แบบประเมินสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม แบบสรุปการเรียนรู้ แบบบันทึกสะท้อนคิด แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการให้คำปรึกษาของพระสอนศีลธรรม และแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างหลักสูตร

* Received 7 March 2022; Revised 19 May 2022; Accepted 23 May 2022

4) กระบวนการฝึกอบรม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 4.1) สร้างศรัทธา 4.2) พัฒนาปัญญา 4.3) ปฏิบัติการชี้แนะ และ 4.4) สะท้อนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง 5) สื่อการฝึกอบรม และ 6) การวัดและประเมินผล ผลการทดลองใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า 1) พระสอนศีลธรรมมีสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการงานคุณธรรมหลังการใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) พระสอนศีลธรรมที่เข้ารับการฝึกอบรมได้คะแนนความรู้ความเข้าใจจากการจัดกิจกรรมทั้ง 7 หน่วยการเรียนรู้โดยผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) ความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$)

คำสำคัญ: รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม, การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง, สมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการงานคุณธรรม

Abstract

The objectives of this research were to 1) develop a training program model based on Transformative learning theory to enhance the moral project advisory competency of moral teaching monks and 2) study the results of experimental using of this developed training program model. This study is research and development conducted. 10 moral teaching monks were included by specific random sampling. The research tools were 1) The developed training program 2) The competent assessment forms for moral project advisor 3) Conclusion learning form 4) Writing a reflection form 5) Behavioral observation for advising of teaching monks and 6) Questionnaires. The difference in mean scores of the moral project advisory competency were analyzed by using Mean, Standard deviation and t-test for dependent samples data. The results of recent study revealed that the developed training program model based on Transformative learning theory to enhance the moral project advisory competency of moral teaching monks has 6 components 1) Principle 2) Objective 3) Curriculum structure 4) Training process that consists of 4 steps, namely, 4.1) confidence building 4.2) wisdom development 4.3) coaching practice and 4.4) Reflection to Change 5) Training materials 6) Evaluation and assessment). After using the training program model: 1) the advisory competency in the moral projects of moral teaching monks was significantly higher than before the training ($p < .05$). 2) The moral teaching monks who attended the training program received a cognitive score from the activities of all 7 learning units by passing the

specific criterion. 3) The opinion of the moral teaching monks on the overall training course format was at the highest level ($\bar{X} = 4.52$).

Keywords: Training Program Model, Transformative Learning, Moral Project Advisory Competency

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการของโลก และความทันสมัยของเทคโนโลยีสารสนเทศ ในโลกศตวรรษที่ 21 ทำให้ประชากรทุกภูมิภาคสามารถรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างหลากหลายซึ่งเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสารโทรคมนาคม ความเจริญก้าวหน้าดังกล่าวจึงมาพร้อมกับการแข่งขันทางเศรษฐกิจ การแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่จำกัดทำให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์โดยรวม อีกทั้งยังมีปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน ทั้งด้านค่านิยม พฤติกรรม รวมทั้งการเกิดวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรม จริยธรรมลดลง จากผลการสำรวจสถานการณ์คุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยของศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พบว่า ปัญหาวิกฤติด้านคุณธรรมในเด็กและเยาวชนไทยมีความรุนแรงสูงสุดโดย 5 ลำดับแรกคือ ปัญหาความมีระเบียบวินัย (ร้อยละ 24.90) ปัญหาความซื่อสัตย์สุจริต (ร้อยละ 20.19) ปัญหาความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (ร้อยละ 10.34) ปัญหาความกตัญญู (ร้อยละ 9.48) ปัญหาความสุภาพหรือการมีสัมมาคารวะ (ร้อยละ 8.32) (ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน), 2562) จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้สังคมไทยตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการศึกษาที่ต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาในมิติคุณธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียน ซึ่งเห็นได้ตั้งแต่ระดับนโยบายการศึกษาของชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้กำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ (2560 - 2579) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองไทยและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย และมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยสร้างผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ ซึ่งเครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะดังกล่าวได้นั้น โครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถช่วยปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากโครงการคุณธรรมเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมกันทำความดีอย่างมีปัญญา ผู้เรียนเลือกประเด็นปัญหาทางสังคมเกี่ยวกับด้านศีลธรรมและคุณธรรมที่เกิดขึ้นจริงใกล้ตัวผู้เรียน และมีความสนใจใฝ่รู้ปรารถนาดีอยากแก้ปัญหา ร่วมกันวางแผน และออกแบบสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาความเสื่อมทรามทางศีลธรรมอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นระบบผ่าน

กระบวนการทำโครงการคุณธรรม (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2562) บุคคลผู้มีส่วนสำคัญที่จะช่วยในการเสริมสร้าง และปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาความรู้และสติปัญญาได้นั้นคงปฏิเสธไม่ได้ คือ พระสอนศีลธรรม

พระสอนศีลธรรม คือ พระสงฆ์ที่อยู่ในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมศีลธรรม คุณธรรม พัฒนาปัญญาของผู้เรียนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่จากผลการนิเทศติดตามการสอนของพระสอนศีลธรรม พบว่า ขาดความรู้ความเข้าใจในการทำโครงการคุณธรรมและการจัดการเรียนรู้โครงการคุณธรรม ขาดทักษะการให้คำชี้แนะ การให้คำแนะนำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และการคิดด้วยตนเอง ไม่ตระหนักถึงคุณค่าการสอนโครงการคุณธรรม ส่วนใหญ่เน้นการสอนบรรยายให้ความรู้บอกหลักธรรม ใช้การสั่งหรือคอยบอกคำตอบแก่ผู้เรียนแทนการให้คำชี้แนะทางเรียนรู้ หรือกำหนดเส้นทางในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนขาดแรงบันดาลใจในการทำโครงการคุณธรรม เกิดความท้อแท้ ขาดทักษะในการทำโครงการคุณธรรม รวมถึงขาดการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและการคิดขั้นสูงที่ควรจะได้รับการพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพของผู้เรียน (สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2563) ดังนั้น การทำโครงการคุณธรรมของผู้เรียน พระสอนศีลธรรมจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดซึ่งจะนำพาผู้เรียนสามารถทำโครงการคุณธรรมได้สำเร็จ แต่ทั้งนี้พระสอนศีลธรรมจะต้องมีสมรรถนะทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมก่อน เนื่องจากสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถการปฏิบัติให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนทำโครงการ ซึ่งเกิดจากการบูรณาการความรู้ ทักษะ และเจตคติหรือคุณลักษณะ มาประยุกต์ใช้ในการให้คำปรึกษาผู้เรียนทำโครงการจนประสบความสำเร็จตามเกณฑ์คุณภาพที่กำหนดไว้ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข, 2562) สมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของการสอนผู้เรียนทำโครงการ โดยครูที่ปรึกษาเป็นผู้ให้การชี้แนะ ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการทำโครงการให้กับผู้เรียนตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นจนถึงขั้นตอนสุดท้ายของการทำโครงการ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การคิดและการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การให้กำลังใจ ดูแลเอาใจใส่ และกำกับติดตามการทำงานด้วยความเป็นกัลยาณมิตร (ทิพวรรณ เดชสงค์, 2561); (ขมนาด พรหมมิจิตร, 2561)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะช่วยเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม จึงนำไปสู่การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า การฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้ (ชูชัย สมบัติไกร, 2556) ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงมาใช้เป็นฐานในการฝึกอบรม เนื่องจาก

เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ที่ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงกรอบอ้างอิง (Frame of Reference) ความคิด ความเชื่อที่มีอยู่เดิมไปสู่กรอบอ้างอิง ความเชื่อใหม่ที่แตกต่างจากเดิม การที่ผู้เรียนจะเปลี่ยนแปลงทางความคิดและพฤติกรรมได้นั้น เกิดจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experience) การทบทวนไตร่ตรองประสบการณ์นั้นอย่างลึกซึ้ง (Critical reflection) และการแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นอย่างมีเหตุผล (rational discourse) เพื่อให้ได้ข้อสรุป แนวคิด หรือทางเลือกใหม่สำหรับตนเองที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางความคิดและพฤติกรรมใหม่ (Mezirow, J., 1997); (วิจารณ์ พานิช, 2558)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาพระสอนศีลธรรมให้มีสมรรถนะทั้งความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติต่อการเป็นที่ปรึกษาโครงการงานคุณธรรม จึงได้ทำการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการงานคุณธรรม รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้พัฒนาขึ้นจะช่วยให้พระสอนศีลธรรมสามารถให้คำปรึกษาผู้เรียนทำโครงการงานคุณธรรมได้สำเร็จและบรรลุเป้าหมายการทำโครงการงานคุณธรรมด้วยศักยภาพหรือความสามารถของผู้เรียนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการงานคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการงานคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาความต้องการในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการงานคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูล เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม ทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงทั้งที่เป็นสากลและแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงตามแนวพุทธ แนวคิดการคิดเชิงออกแบบ แนวคิดการโค้ช แนวคิดสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการงานคุณธรรม และแนวคิดการจัดการเรียนรู้โครงการงานคุณธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร

ขั้นที่ 2 ศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมการเป็นที่ปรึกษาโครงการงานคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม โดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วยผู้บริหาร

สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดทำร่างรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ ในระยะที่ 1 มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่ การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอน ศีลธรรม

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ปรับแก้ร่างรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพรูปแบบหลักสูตร ฝึกอบรมอีกครั้ง เพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสนทนากลุ่ม แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของ ร่างรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม

ขั้นที่ 3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม แบบสรุปการเรียนรู้ แบบบันทึก การสะท้อนคิด แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบ หลักสูตรฝึกอบรม จากนั้นนำเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และนำผลการ พิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.50 - 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ก่อนทดลองใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม จัดปฐมนิเทศพระสอนศีลธรรม ให้ทราบถึงวัตถุประสงค์การฝึกอบรม เนื้อหา กระบวนการฝึกอบรม การประเมินผล ระยะเวลา การฝึกอบรม รวมถึงการฝึกปฏิบัติการเข้าใช้เครื่องมือก่อนการฝึกอบรมออนไลน์โดยใช้ โปรแกรม Microsoft Team เพื่อให้เข้าใจถึงวิธีการใช้งานก่อนการฝึกอบรม

ขั้นที่ 2 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม ใช้แบบแผนการทดลอง แบบกลุ่มเดียวที่มีการวัดก่อนและหลังการทดลอง (One - Group Pretest - Posttest Design) กับ พระสอนศีลธรรม จำนวน 10 รูป โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จากพระสอนศีลธรรมที่อยู่ใน โครงการพระสอนศีลธรรมแกนนำ ของสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งจัดการเรียนรู้ด้านพระพุทธศาสนาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด ดังนี้ 1) มีประสบการณ์ในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป 2) ไม่เคยมีประสบการณ์ในการสอนโครงการคุณธรรมมาก่อน 3) มีความสมัครใจเข้าร่วมการฝึกอบรมและสามารถเข้าร่วมได้ครบถ้วนตามระยะเวลาของหลักสูตร 4) พระสอนศีลธรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงการคุณธรรม และสนใจเข้าร่วมโครงการวิจัยตลอดโครงการ โดยใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรมทั้งหมด 49 ชั่วโมง จำนวน 7 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองวิจัย ได้แก่ รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น

ขั้นที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม แบบสรุปการเรียนรู้ แบบบันทึกการสะท้อนคิด แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนค่าเฉลี่ยสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรมก่อนและหลังการอบรม ใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test for dependent samples) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การประเมินความรู้จากการทำกิจกรรมฝึกอบรมประจำหน่วยการเรียนรู้ กำหนดเกณฑ์การตัดสินมีคะแนนระดับคุณภาพ 3 ขึ้นไปโดยมีระดับค่าเฉลี่ยคะแนน 3.25 ขึ้นไปถือว่าผ่านเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากผลบันทึกการสะท้อนคิด และผลบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการให้คำชี้แนะของพระสอนศีลธรรม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม

1.1 หลักการ

1.1.1 การฝึกอบรมมุ่งเน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงผ่านประสบการณ์ตรงอย่างรอบด้านทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา การใช้กระบวนการคิดอย่างแยกคายตามหลักโยนิโสมนสิการและการคิดเชิงออกแบบ การถอดบทเรียนหลังจากปฏิบัติกิจกรรม การสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จะช่วยให้ผู้เข้าอบรมเกิดความรู้เกี่ยวกับโครงการคุณธรรม และการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม

1.1.2 การฝึกอบรมมุ่งเน้นการโค้ชเพื่อให้คำชี้แนะผู้เข้าอบรมด้วยความเป็นกัลยาณมิตร การมีสติในการโค้ช การเอาใจใส่ดูแลต่อการเรียนรู้ การให้ความเอื้ออาทร

การให้ข้อมูลเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ การตรวจสอบความเข้าใจ การใช้คำถามที่มีพลัง และการให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างสร้างสรรค์แก่ผู้เข้าอบรม

1.1.3 การฝึกอบรมมุ่งเน้นให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้การทำโครงการคุณธรรมควบคู่ไปกับการให้คำปรึกษาผู้เรียนทำโครงการคุณธรรมในสถานศึกษาไปด้วย เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม โดยมีโค้ชคอยให้การชี้แนะให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ และกำกับติดตามความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม

1.3 โครงสร้างหลักสูตร

เนื้อหาของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย 7 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่

1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการคุณธรรม 2) การสร้างความตระหนักรู้และกำหนดปัญหาคุณธรรม 3) การค้นหาสาเหตุของปัญหา 4) การสร้างสรรค์นวัตกรรมการแก้ปัญหาคุณธรรม 5) การปฏิบัติการทำโครงการคุณธรรม 6) การประเมินสรุปผลโครงการคุณธรรม 7) การนำเสนอโครงการคุณธรรม โดยใช้ระยะเวลาในเวลาฝึกอบรม 49 ชั่วโมง จำนวน 7 สัปดาห์

1.4 กระบวนการฝึกอบรม

ขั้นที่ 1 สร้างศรัทธา (Confidence Building) เป็นขั้นที่ผู้โค้ชทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความไว้วางใจในตัวผู้โค้ชก่อน มีการให้ข้อมูลเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ การแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบ และการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจเนื้อหาจะเรียนรู้ ดำเนินการฝึกอบรมออนไลน์โดยใช้โปรแกรม Microsoft Team

ขั้นที่ 2 พัฒนาปัญญา (Wisdom Development) เป็นขั้นเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาสาระในหน่วยการเรียนรู้ โดยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในรูปแบบออนไลน์ใช้โปรแกรม Microsoft Team ที่เน้นการเรียนรู้จากลงมือปฏิบัติผ่านกิจกรรม การถอดบทเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนการเรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติให้คำชี้แนะผู้เรียนทำโครงการคุณธรรม

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติการชี้แนะ (Coaching Practice) เป็นขั้นส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม ไปใช้ปฏิบัติการให้คำชี้แนะผู้เรียนทำโครงการคุณธรรมในสถานศึกษาในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนปกติ (On-site) ตามแผนกิจกรรมการให้คำชี้แนะผู้เรียนทำโครงการคุณธรรมที่กำหนดไว้ และผู้โค้ชทำการสังเกตพฤติกรรมการให้คำชี้แนะของผู้เข้าอบรม จำนวน 2 ครั้ง/รูป ในรูปแบบออนไลน์ ผ่านช่องทางออนไลน์ Facebook live กลุ่มเพจ “พระสอนศีลธรรมที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม”

ขั้นที่ 4 สะท้อนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Reflection to Change) เป็นขั้นส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์หลังการปฏิบัติให้คำ

ชี้แนะผู้เรียนทำโครงการคุณธรรม ในห้องฝึกอบรมออนไลน์โดยใช้โปรแกรม Microsoft Team ผ่านการสนทนากลุ่มอย่างมีสติ (Dialogue) เพื่อสะท้อนถึงสิ่งที่ทำได้ดี สิ่งที่ยังทำได้ไม่ค่อยดี สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และประมวลความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนให้คำชี้แนะของตนเองในครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง

1.5 สื่อการฝึกอบรม

โปรแกรม Microsoft Team คอมพิวเตอร์ โน้ตบุคหรือแท็บเล็ต สื่อและแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ แอปพลิเคชัน Whiteboard, Padlet, Power Point ประกอบการสรุป ใ้งานกิจกรรมกลุ่ม และใบความรู้

1.6 การวัดและประเมินผล

การประเมินก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยการประเมินสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม และประเมินระหว่างการฝึกอบรม โดยการสรุปการเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนรู้ การสะท้อนคิด และการสังเกตพฤติกรรมการให้คำชี้แนะของพระสอนศีลธรรม

ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.44) และมีความสอดคล้องกันทุกประเด็นอยู่ที่ 1.00

2. ผลการใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม

2.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม ก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า หลังการฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมมีคะแนนสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม ก่อนและหลังการใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม

ช่วงการทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนการอบรม	10	1.40	0.08	21.84*	0.00
หลังการอบรม	10	3.65	0.31		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2.2 ผลการประเมินการเรียนรู้เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ พบว่า พระสอนศีลธรรมได้คะแนนความรู้ความเข้าใจในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 - 7 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.31) และเมื่อพิจารณาแต่ละหน่วยพบว่า หน่วยการเรียนรู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยระดับมากที่สุด ได้แก่ การปฏิบัติการทำโครงการคุณธรรม และการนำเสนอโครงการคุณธรรม คือ ($\bar{X} = 4.00$,

S.D. = 0.00) และการสร้างสรรค์นวัตกรรมการแก้ปัญหาคุณธรรม ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = 0.31) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินการเรียนรู้เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจจากการทำกิจกรรมแต่ละหน่วยการเรียนรู้

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการคุณธรรม	3.30	0.48	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การสร้างความตระหนักรู้และกำหนดปัญหาคุณธรรม	3.80	0.42	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การค้นหาสาเหตุของปัญหา	3.60	0.51	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การสร้างสรรค์นวัตกรรมการแก้ปัญหาคุณธรรม	3.90	0.31	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การปฏิบัติการทำโครงการคุณธรรม	4.00	0.00	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การสรุปประเมินผลโครงการคุณธรรม	3.70	0.48	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 การนำเสนอโครงการคุณธรรม	4.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	3.76	0.31	มากที่สุด

2.3 ผลการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า พระสอนศีลธรรมมีความคิดเห็นต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาหน่วยการเรียนรู้โดยเรียงจากมากไปน้อยใน 3 อันดับแรก พบว่า ด้านเอกสารและสื่อการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.42) ด้านผู้โค้ชในการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = 0.49) ด้านกระบวนการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.51) ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านเนื้อหาสาระในการฝึกอบรม	4.38	0.38	มาก
2. ด้านผู้โค้ชในการฝึกอบรม	4.65	0.49	มากที่สุด
3. ด้านกระบวนการฝึกอบรม	4.60	0.51	มากที่สุด
4. ด้านเอกสารและสื่อการฝึกอบรม	4.66	0.42	มากที่สุด
5. ด้านบรรลุมิติวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม	4.31	0.81	มาก
เฉลี่ยรวม	4.52	0.52	มากที่สุด

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรมที่พัฒนาขึ้นได้ดำเนินการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมจากแหล่งข้อมูล

เอกสารต่าง ๆ ได้แก่ กระบวนการพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรม ทฤษฎีการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลง การโค้ช การคิดเชิงออกแบบ สมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม การจัดการเรียนรู้โครงการคุณธรรม รวมถึงการศึกษาความต้องการฝึกอบรมการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมจากบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และความต้องการจำเป็นของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่ตอบสนองกับความต้องการของ พระสอนศีลธรรมอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยในด้านการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของ อิศรี สะอิดิ ที่ดำเนินการวิจัยโดยมีกระบวนการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 2) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็น โดยมีกิจกรรมสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม การประเมินร่างหลักสูตรฝึกอบรมและการปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตรฝึกอบรม และ 3) การประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรม (อิสรี สะอิดิ, 2562) ส่วนการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมนั้นเป็นไปตามการศึกษาต้องการในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม โดยผู้วิจัยได้ยกร่างรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมซึ่งประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร กระบวนการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผลแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสอดคล้องกันในทุกประเด็น สามารถนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสอนศีลธรรมได้จริง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์, พระเณก บุญโยประการ และทัศนีย์ ทิพย์คงคา ที่กำหนดองค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมไว้ใกล้เคียงกัน ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ โครงสร้างเนื้อหา กระบวนการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล และนำร่างหลักสูตรฝึกอบรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม พบว่า ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมมาก (ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์, 2564); (พระเณก บุญโยประการ, 2561); (ทัศนีย์ ทิพย์คงคา, 2558) นอกจากนี้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีจุดเด่นคือ กระบวนการฝึกอบรมได้นำแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงที่เป็นแบบสากลมาบูรณาการร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงตามแนวพุทธ นำแนวคิดการคิดเชิงออกแบบและการโค้ชมาใช้ผสมผสานในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม จึงได้หลักสูตรรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่มีความน่าสนใจ และตอบสนองกับความต้องการของผู้เข้าอบรมที่ยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการสอนโครงการคุณธรรมและการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม เนื่องจากหลักการมุ่งเน้นให้ผู้เข้าอบรมเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา มีการถอดบทเรียนหลังจากทำกิจกรรม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันหลังจากปฏิบัติให้คำชี้แนะผู้เรียนทำโครงการคุณธรรมในสถานศึกษา โดยมีโค้ชเป็นผู้ให้คำชี้แนะทางการเรียนรู้ในทุกหน่วยการเรียนรู้ ทำให้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมนี้จึงมีความแตกต่าง

จากการฝึกอบรมในรูปแบบเดิมทั่วไป ที่มักจะเน้นการอบรมให้ความรู้เพียงหนึ่งครั้งและใช้ระยะเวลาฝึกอบรมติดต่อกัน 2 - 3 วัน หรือหลายชั่วโมง ทำให้ผู้เข้าอบรมเรียนรู้และจดจำเนื้อหาได้ยากต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง แต่กระบวนการฝึกอบรมนี้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้การทำโครงการคุณธรรม และยังได้พัฒนาสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมควบคู่ไปด้วย พร้อมทั้งมีโค้ชเป็นผู้ให้คำชี้แนะทางการเรียนรู้ จะทำให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้การทำโครงการคุณธรรม การเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม และได้รับ การพัฒนาสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการไปด้วย การพัฒนาครุตามแนวทางนี้จึงช่วยเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นครูที่ปรึกษาโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาร์ ยินดีสุข, 2562)

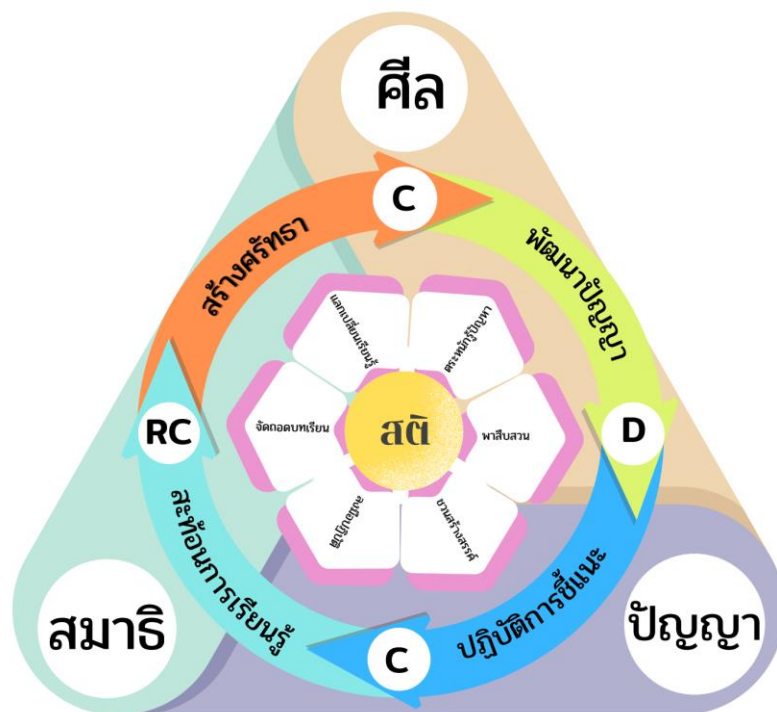
2. ผลการใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม พบว่า พระสอนศีลธรรมมีสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจทั้ง 7 หน่วยการเรียนรู้ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการจัดวางโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เข้าอบรม เพราะเป็นการจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้จากง่ายไปสู่ประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความซับซ้อน หรือท้าทายขึ้นเหมาะสมกับผู้เข้าอบรมที่เป็นวัยผู้ใหญ่ กระบวนการฝึกอบรมมุ่งให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้ที่ละหน่วยการเรียนรู้ซึ่งไม่หนักมากจนเกินไป และเมื่ออบรมจบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้แล้วจึงได้นำประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ปฏิบัติการให้คำชี้แนะผู้เรียนทำโครงการคุณธรรมในสถานศึกษาได้ในทันที พร้อมทั้งมีโค้ชเป็นผู้ให้คำชี้แนะทางการเรียนรู้ในทุกหน่วยการเรียนรู้ จึงทำให้ผู้เข้าอบรมจดจำเนื้อหาและกระบวนการได้ง่ายต่อการนำไปใช้ได้จริง กระบวนการฝึกอบรมทั้ง 4 ขั้นตอน จึงเป็นกลไกสำคัญที่สามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เข้าอบรมได้อย่างชัดเจน เนื่องจากการศรัทธา (Confidence Building) ของโค้ชที่มีต่อผู้เข้าอบรมจะช่วยทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความรู้สึกปลอดภัย ความไว้วางใจ การให้ความรักก่อนให้ความรู้เข้ามาช่วยสนับสนุน การช่วยสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ เช่น การแสดงความจริงใจของโค้ชทั้งภาษากายและภาษาพูด การแสดงความเห็นอกเห็นใจ การไต่ถามทุกข์สุขดิบ การทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจและรู้สึกสนิทสนม ไม่หวาดกลัว วางตัวให้มีความน่าเคารพ ปัจจัยเหล่านี้จึงถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่สุดของการเรียนรู้ ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดการยอมรับในตัวโค้ช และเอื้อต่อการมีความปรารถนา (Passion) ในการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นในขั้นพัฒนาปัญญา (Wisdom Development) คือ การส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำโครงการคุณธรรมและการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมจากการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองในฐานะผู้เรียนอย่างป็นองค์รวม ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา มีการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เข้ามาช่วยสนับสนุนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น เช่น การอภิปราย (Discussion) การเรียนรู้ผ่านสื่อตัวอย่างโครงการ

(Media analysis) การระดมสมอง (Brainstorming) การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง (Collaborative Learning) และเมื่อปฏิบัติกิจกรรมเสร็จแล้วมีการถอดบทเรียน (Lesson Learned) หลังจากทำกิจกรรมทั้งในส่วนของผู้โค้ชและผู้เข้าอบรม เพื่อถอดสาระประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมเกี่ยวกับบทบาทและทักษะผู้สอน (ของผู้โค้ช) บทบาทผู้เรียน เป้าหมายการจัดการเรียนรู้ และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงการคุณธรรม สามารถช่วยทำให้ผู้เข้าอบรมได้มีการจัดการความรู้ให้ดียิ่งขึ้น ได้สะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง ทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุฒ พัฒนา, 2562) ผลจากการถอดบทเรียนทำให้เกิดการต่อยอดความรู้หรือประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม แล้วเชื่อมโยงบทเรียนที่ผ่านการจัดการความรู้ดีแล้วไปสู่การประสบการณ์ใหม่ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติให้คำชี้แนะผู้เรียน (Coaching Practice) ทำโครงการคุณธรรมในสถานศึกษาได้ ภายใต้การดูแลเอาใจใส่ การให้กำลังใจ ให้ความเอื้ออาทร การให้คำปรึกษา กำกับติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ และการให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ของผู้โค้ช ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความมั่นใจในตนเอง กล้าลงมือปฏิบัติมากขึ้น และสามารถให้คำชี้แนะผู้เรียนทำโครงการคุณธรรมได้สำเร็จ ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการทำโครงการคุณธรรมด้วยศักยภาพหรือความสามารถของผู้เรียนเอง ผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ได้ศึกษาผลกระทบของการชี้แนะที่มีต่อการพัฒนาครูพบว่า การอบรมที่ใช้การชี้แนะส่งผลกระทบเชิงบวกต่อครูและช่วยทำให้ครูมีผลการปฏิบัติการสอนที่ดีขึ้น อีกทั้งยังเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้ให้การชี้แนะกับครู ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสอนของครูอีกด้วย (Onchwari, G. & Keengwe, J., 2008); (Knight, J., 2009); (ธารทิพย์ นรงค์ยิยา, 2559) นอกจากนี้ การสะท้อนประสบการณ์ (Reflection to Change) ที่เกิดขึ้นหลังจากปฏิบัติการให้คำชี้แนะผู้เรียนทำโครงการคุณธรรม สามารถช่วยให้ผู้เข้าอบรมได้มีการทบทวนไตร่ตรองตรวจสอบความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติการให้คำชี้แนะของตนเองอย่างลึกซึ้ง สามารถวิเคราะห์สิ่งที่ทำได้ดี สิ่งที่ยังทำได้ไม่คอยดี จุดที่ควรปรับปรุงแก้ไข นำไปสู่การวางแผนและการปฏิบัติให้คำชี้แนะผู้เรียนในครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยของ หฤทัย อนุสรราชกิจ และญาณิศา บุญพิมพ์ พบว่า การใช้กระบวนการสะท้อนการเรียนรู้ร่วมกันของนักศึกษาครู สามารถทำให้นักศึกษาครูเกิดการพัฒนาตนเองด้านในคุณลักษณะความเป็นครู สมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู รวมถึงความเข้าใจตนเอง ความเข้าใจผู้อื่น ทักษะเกี่ยวกับความเป็นครู และกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้จริง (หฤทัย อนุสรราชกิจ และญาณิศา บุญพิมพ์, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรมในครั้งนี ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

1. ชั้นในสุด คือ ใจของโค้ช การมีสติรู้ตัวในการจัดการเรียนรู้และการโค้ช คือปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โค้ชที่ใช้สติในการจัดการเรียนรู้และการโค้ชมากเท่าใด ยิ่งเป็นผลดีต่อผู้เรียนมากเท่านั้น
2. วงกลาง คือ ขั้นตอนการทำโครงการคุณธรรมเชิงพุทธ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมกันทำความดีอย่างมีปัญญา ผ่านกระบวนการทำโครงการคุณธรรมทั้ง 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ตระหนักรู้ปัญหา 2) พาสืบสวน 3) ขวนสร้างสรรค์ 4) ลงมือปฏิบัติ 5) จัดถอดบทเรียน และ 6) แลกเปลี่ยนเรียนรู้
3. วงนอก คือ กระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ที่เน้นการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ปฏิบัติจริงตามกระบวนการฝึกอบรม CDCRC Model ทั้ง 4 ขั้นตอน ซึ่งเป็นกระบวนการฝึกอบรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. สามเหลี่ยมรอบนอก คือ กระบวนการขับเคลื่อนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้โค้ชหรือผู้เรียน จะถูกขับเคลื่อนการเรียนรู้หรือการฝึกฝนพัฒนาตนเองอย่างรอบด้านตามหลักไตรสิกขา ทั้งด้านศีล (พฤติกรรม) สมาธิ (จิตใจ) และปัญญา (การคิด) โดยมีสติเป็นฐานใหญ่ของการเรียนรู้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรมมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างหลักสูตร 4) กระบวนการฝึกอบรม 5) สื่อการฝึกอบรม และ 6) การวัดและประเมินผล ผลการใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า พระสอนศีลธรรมมีสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความรู้ความเข้าใจจากการจัดกิจกรรมในทุกหน่วยการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้สมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรมสูงขึ้นอย่างเด่นชัด ดังนั้นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการพัฒนาพระสอนศีลธรรม โดยเฉพาะสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรส่งเสริมการพัฒนาพระสอนศีลธรรมให้มีความสามารถในการให้คำปรึกษาผู้เรียนทำโครงการคุณธรรมในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 2) รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมนี้ส่งผลต่อการมีสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรมที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน เมื่อนำรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมนี้ไปใช้จะต้องศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม คู่มือการฝึกอบรม โดยเฉพาะกระบวนการฝึกอบรมเป็นอย่างดี เพราะเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การฝึกอบรมประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ผลการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมที่ใช้การโค้ชส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำโครงการคุณธรรมและการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม เมื่อนำรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมนี้ไปใช้ในการฝึกอบรม วิทยากรจะต้องไม่ใช้นักบรรยายให้ความรู้ แต่ต้องเป็นโค้ช (Coach) ผู้ให้การชี้แนะทางการเรียนรู้ จึงจะทำให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี และเกิดสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมได้อย่างชัดเจน ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมนี้สามารถช่วยเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรมได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อนำรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมนี้ไปใช้ฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมบรรจุใหม่ กลุ่มพระสอนศีลธรรมที่ยังไม่เคยได้รับประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้โครงการคุณธรรม รวมถึงครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา 2) ควรมีการศึกษาแนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ เช่น แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวคิดในการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของครูผู้สอน

เอกสารอ้างอิง

- ขมขนาด พรหมมิจิตร. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพโครงการวิทยาศาสตร์ของสถาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสารรวมสาร, 16(3), 234-235.
- ชูชัย สมิทธิไกร. (2556). การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ ทิพย์คงคา. (2558). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อบูรณาการจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. วารสารบริหารการศึกษา มศว, 12(22), 1-11.
- ทิพวรรณ เดชสงค์. (2561). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจบทบาทการเป็นครูที่ปรึกษาโครงการวิทยาศาสตร์ของนิสิตนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 19(1), 59-60.
- ธารทิพย์ นรังศิยา. (2559). การวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของความสำเร็จของการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงครู. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 11(2), 235-250.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พระเอนก บุญโยประการ. (2561). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสอนสำหรับพระสอนศีลธรรมระดับชั้นประถมศึกษาตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 14(1), 237-246.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2562). สร้างนวัตกรรมบนฐานการวิจัย PLC & Logbook. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(7), 334-349.
- วิจารณ์ พานิช. (2558). เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง Transformative Learning. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุฒ พัฒนาผล. (2562). การโค้ชเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). (2562). 10 ปรากฏการณ์ คุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: 1924 สตูดิโอ จำกัด.
- สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2563). รายงานผลการนิเทศติดตามการดำเนินงานโครงการพัฒนาโครงการคุณธรรมส่งเสริมอัตลักษณ์วิถีพุทธ. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2563 จาก https://www.krupra.net/v3/index.php?url=download&type_do=2

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2562). บันทึกความสำเร็จโครงการคุณธรรมเยาวชนไทย ทำดี ถวายในหลวง ปีที่ 13. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม.
- หทัย อนุสรราชกิจ และญาณิศา บุญพิมพ์. (2562). การพัฒนากระบวนการผลิตครูในเขตภาคตะวันออกโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการชี้แนะ. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 47(4), 487-505.
- อิสรี สะอิดี. (2562). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยประยุกต์ใช้การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ร่วมกับการสอนแบบเสริมศักยภาพ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Knight, J. (2009). Coaching. Journal of Staff Development, 30(1), 18-22.
- Mezirow, J. (1997). Transformative learning: Theory to practice. New Directions for Adult and Continuing Education, 74(Summer), 5-12.
- Onchwari, G. & Keengwe, J. (2008). The impact of a mentoring-coaching model on teacher professional development. Early Childhood Education Journal, 36(1), 19-24.